

ВІДГУК

**офіційного опонента Базелюк Наталії Валеріївни
на дисертацію Шевченко Катерини Валеріївни**

**«Підготовка бакалаврів освіти у педагогічних університетах КНР»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

На підставі ретельного аналізу дисертації К.В. Шевченко «Підготовка бакалаврів освіти у педагогічних університетах КНР» сформульовано такі узагальнені висновки щодо ступеня актуальності обраної теми дослідження, обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, наукової новизни результатів дослідження, оцінки змісту та завершеності дисертації, повноти викладу її в опублікованих працях, практичного значення, дискусійних положень та зауважень до дисертації, висновку про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

Актуальність теми дослідження. Серед провідних тенденцій у світі є тенденція інтернаціоналізації, що знаходить своє відображення і у вітчизняних законодавчих і нормативно-правових документах, зокрема законах України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, схваленій Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013. Це пов'язане зі стрімкими процесами глобалізації, освіта скорегувала свій вектор розвитку в напрямі надання освітніх послуг. Коли освіта стала ринковим товаром, країни конкурують, а Китайська народна республіка є привабливою країною для взаємодії і вивчення особливостей вищої освіти, зокрема підготовки бакалаврів освіти.

КНР характеризується високими темпами економічного зростання, розвитку науки й інформаційних технологій, найбільша система освіти у світі, адже за даними Національного бюро статистики Китаю (2014) 260 млн студентів, понад 15 млн вчителів, які працюють за основним місцем роботи (з них 5,6 млн – вчителів початкових класів), близько 514 тис. шкіл. Високі

досягнення країни підтверджуються результатами міжнародних порівняльних досліджень (Міжнародне оцінювання навчальних досягнень учнів – PISA, Шанхайський рейтинг університетів світу тощо).

Професія вчителя традиційно була дуже поважаною у КНР, що знайшло своє закріплення на державному рівні у законах КНР «Про обов'язкову освіту» (1986) та «Про вчителів» (1993). Невипадково, що китайською словом «вчитель» складається з двох морфем, що означають поважний, мудрий і майстер, наставник (с. 46).

Тому вивчення й адаптація кращих практик китайського досвіду підготовки вчителів має важливе значення як для розвитку вітчизняної педагогічної освіти, так і для розширення практики підготовки іноземних студентів.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційна робота К.В. Шевченко є системним дослідженням, що успішно поєднує теоретичні розвідки вітчизняних і зарубіжних вчених з проблеми дослідження та практичні аспекти підготовки бакалаврів освіти в університетах КНР. Належна методологічна та теоретична (з порівняльної педагогіки, теорії і методики педагогічної освіти, теорії неперервної освіти, питання соціально-економічного розвитку КНР, теоретичних засад професійної підготовки вчителів в КНР, історії становлення і розвитку освіти, вищої та педагогічної освіти в КНР) бази дослідження. Комплекс підібраних методів (теоретичні, емпіричні, прогностичні), що дозволив успішно вирішити дослідницькі завдання.

Високої оцінки заслуговує опрацьована джерельна база дослідження, яка містить 312 джерел, з-поміж них – 160 зарубіжних праць англійською та китайською мовами: документи міжнародних організацій, законодавчі і нормативно-правові документи України та КНР, інформаційні, навчально-методичні, статистичні матеріали, наукові доробки вітчизняних і зарубіжних вчених тощо.

Наукова новизна результатів досліджень. У Дисертації К.В. Шевченко вперше в українській педагогічній науці розкрито особливості професійної підготовки бакалаврів освіти в педагогічних університетах КНР; здійснено порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки бакалаврів освіти в педагогічних університетах КНР і бакалаврів початкової і дошкільної освіти в Україні; обґрунтовано можливості творчої реалізації конструктивних ідей китайського досвіду у закладах вищої педагогічної освіти; подальшого розвитку набули положення щодо періодизації розвитку вищої педагогічної освіти в КНР; визначення пріоритетних напрямів розвитку педагогічної освіти в нових економічних умовах і переходу країни до економіки знань; уточнено зміст понять «професійна підготовка бакалаврів освіти», «дистанційна освіта вчителів»; у науковий обіг введено невідомі документи, навчально-методичні матеріали, нові факти, теоретичні ідеї і підходи щодо підготовки бакалаврів освіти в педагогічних університетах КНР.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Робота складається з анотацій українською, англійською й китайською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Відповідно до *першого завдання* щодо аналізу стану дослідженості проблеми підготовки бакалаврів освіти у педагогічних університетах КНР у розділі 1 «Підготовка майбутніх учителів як проблема порівняльної педагогіки» проаналізовано доробок вітчизняних та зарубіжних вчених з питань професійної підготовки вчителів та концепції, що детермінують розвиток педагогічної освіти, удосконалення підготовки майбутніх учителів, такі як конструктивістська теорія, «концепція менеджменту щастя» та концепція мультикультурної; особливості розвитку та сучасний стан вищої педагогічної освіти в КНР (у т.ч. діяльність на міжнародному рівні щодо підвищення академічної мобільності китайських студентів, становлення й розвитку системи внутрішнього та міжнародного обміну науково-педагогічною інформацією); законодавче і нормативно-правове забезпечення процесу професійної

підготовки учителів (особлива увага приділена базовому Закону КНР «Про вчителів»); професійний розвиток учителів у системі неперервної професійної освіти (зокрема, удосконалення традиційних та пошук інноваційних форм і методів підвищення кваліфікації педагогічних працівників).

У розділі 2 «Організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів освіти в університетах КНР» відповідно до *другого завдання* щодо характеристики основних принципів організації освітнього процесу в педагогічних університетах КНР представлено цілі та завдання вищої педагогічної освіти КНР, охарактеризовано мережу закладів з підготовки і професійного розвитку вчителя (середні педагогічні училища, педагогічні заклади вищої освіти та інститути підвищення кваліфікації), терміни навчання, вступні іспити, вимоги до отримання державного свідоцтва щодо цензу педагога, особливості управління закладами (державний та регіональний рівні) тощо.

Відповідно до *третього завдання* щодо виявлення особливостей відбору і структурування змісту теоретичної підготовки бакалаврів освіти в педагогічних університетах КНР розкрито зміст, форми, методи і засоби організації навчання майбутніх бакалаврів освіти (основні вимоги до майбутніх педагогів, обов'язкові загальноосвітні та професійно орієнтовані дисципліни, традиційна та інноваційні форми навчання, поширення дистанційної форми навчання, різноманітні методи навчання, орієнтовані на особистість студента, принципи оцінювання студентів педагогічних університетів КНР тощо) та програмно-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів (навчальні плани і програми, зокрема, на прикладі Пекінського педагогічного університету, Інституту педагогіки Південно-східного педагогічного університету та ін.).

Відповідно до *четвертого завдання* щодо розкриття специфіки практичної підготовки бакалаврів освіти в китайському досвіді представлено особливості практики студентів, її мета, період проведення, складові (навчальна практика, практика роботи класним керівником, проведення педагогічного дослідження), методи, що використовують студенти під час проходження

практики (евристичний метод, принцип «міцних знань» та ін.), функції керівника практики, оцінювання практиканта, вимоги до звітності тощо.

У розділі 3 «Можливості використання конструктивних ідей китайського досвіду у системі вищої педагогічної освіти в Україні» відповідно до *п'ятого завдання* охарактеризовано особливості підготовки майбутніх бакалаврів освіти в вищих педагогічних закладах Китаю й України (виокремлено подібне і відмінне у підготовці бакалаврів освіти у Китаї й бакалаврів дошкільної та початкової освіти в Україні за нормативно-правовим, соціальним, цільовим, організаційним, змістовим і технологічним критеріями порівняльно-педагогічного аналізу) та обґрунтовано можливості використання конструктивних ідей китайського досвіду у вітчизняній системі педагогічної освіти на стратегічному, змістовому й організаційному рівнях.

Цінними, на нашу думку, є матеріал додатків, особливо, представлений дисертанткою переклад Закону КНР «Про вчителів» та навчальні плани і програми, програми педагогічної практики китайських університетів.

Практичне значення отриманих результатів. Особливо корисним, на наш погляд, є підготовка і впровадження в освітню практику методичних рекомендацій «Професійна підготовка вчителів в університетах КНР» щодо шляхів використання конструктивних ідей китайського досвіду для модернізації професійної підготовки майбутніх учителів в Україні. Результати дисертації можуть бути корисними для керівників, наукових і науково-педагогічних працівників наукових установ, закладів вищої освіти, післядипломної педагогічної освіти тощо.

Важливо відмітити впровадження результатів дослідження в освітній процес окрім українських закладів вищої освіти (Кіровоградський (тепер – Центральноукраїнський) державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Хмельницький національний університет, ПВНЗ «Краматорський економіко-гуманітарний інститут»), в освітній процес китайського – Тянцзиньського педагогічного університету, зокрема в підготовку студентів та докторантів педагогічних спеціальностей.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертацій в опублікованих працях. Основні положення і висновки дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію та оприлюднення на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних заходах, висвітлені у 19 одноосібних публікаціях, кількісний і якісний склад яких є достатнім, зокрема: 1 методичні рекомендації, 10 статей у періодичних виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 1 – у зарубіжному періодичному науковому виданні.

Позитивно оцінюючи дисертацію К.В. Шевченко, вважаємо за необхідне висловити ряд **дискусійних положень і зауважень**:

1. Вважаємо, що у дослідженні бажано було б чіткіше провести ідею структурування кваліфікацій вчителів у КНР.

2. У вступі до дисертації та авторефераті, на нашу думку, варто було б виписати хронологічні межі дослідження, зважаючи на представлену періодизацію розвитку вищої педагогічної освіти у КНР.

3. Для кращого подання результатів дослідження доцільно було б у тексті дисертації використовувати оновлену освітньо-наукову термінологію, а саме термінологічний апарат законів України «Про вищу освіту» (2014) та «Про освіту» (2017), зокрема: заклад вищої освіти, освітній процес, освітня програма тощо.

4. Цікавим є викладений матеріал щодо використання дистанційної форми навчання у підготовці бакалаврів освіти. На нашу думку, варто було б більш детально висвітлити та структурувати технології дистанційного навчання, зокрема, за ступенем використання спеціалізованих систем дистанційного навчання та іншого програмного забезпечення (Skype тощо), використання хмарних технологій, автоматизації самого освітнього процесу тощо.

5. Бібліографічний опис законодавчих і нормативно-правових документів України, що згадуються у параграфі 3.1. дисертації та у переліку використаних джерел, потребують уточнення.

Проте, зазначені зауваження і побажання не впливають на загальну високу оцінку проведеного дослідження.

Загальні висновки та оцінка дисертації. Дисертація Катерини Валеріївни Шевченко «Підготовка бакалаврів освіти у педагогічних університетах КНР» є самостійним і завершеним порівняльно-педагогічним дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати, що мають важливе значення для розвитку вітчизняної педагогічної науки і практики. Обсяг, якість і оформлення відповідають вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, до кандидатських дисертацій, а її автор Катерина Валеріївна Шевченко – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
науково-організаційного відділу
апарату Президії Національної
академії педагогічних наук України

Н.В. Базелюк

Н.В. Базелюк

20 квітня 2018 р.

Власноручний підпис *Базелюк Н. В.*
стверджує
Начальник загального відділу
Національної академії педагогічних
наук України *Базелюк / Кристолюк С. О.*